

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 171/2018-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. septembra 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Ladislava Orosza a Miroslava Duriša o sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátom JUDr. Jozefom Čelinákom, Murgašova 3, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 29/2009 za účasti Okresného súdu Košice-okolie takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 29/2009 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Košice-okolie p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 29/2009, aby konal bez zbytočných prietáhov.

3. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie spoločne a nerozdielne v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré im j e Okresný súd Košice-okolie p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice-okolie j e p o v i n n ý [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] uhradiť trovy konania v sume 303,16 € (slovom tristotri eur a šesťnásť centov) na účet ich právneho zástupcu JUDr. Jozefa Čelináka, Murgašova 3, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. novembra 2016 doručená s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovateľky“), vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 29/2009 (ďalej len „napadnuté konanie“).

S'ťažovateľky v s'ťažnosti uvádzajú, že v napadnutom konaní bol žalobou podanou okresnému súdu 24. februára 2009 uplatnený nárok na zaplatenie sumy 20 845,37 € s príslušenstvom, pričom okresný súd v predmetnej veci doteraz nerozhodol.

S'ťažovateľky v s'ťažnosti ďalej uvádzajú:

«Žaloba v danej právnej veci bola podaná dňa 24. 02. 2009, pričom však súd do dnešného dňa vo veci nerozhodol, čím spôsobuje jednak prieťahy v konaní a jednak predlžuje stav právnej neistoty strán sporu.

Sťažovateľky predmetnú sťažnosť podávajú tiež z dôvodu, že pojednávanie, ktoré sa v danej veci uskutočnilo dňa 08. 02. 2013, bolo odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania s tým, že stranám sporu bola uložená povinnosť v lehote 15 dní oznámiť otázky, na ktoré má zodpovedať súdny znalec.

Sťažovateľky prostredníctvom právnej zástupkyne podaním zo dňa 16. 07. 2013, doručeným súdu toho istého dňa, t. j. 16. 07. 2013, oznámili súdu otázky na súdneho znalca a požiadali, aby súd uložil znalcovi určiť, aká bola trhová priemerná výška nájmu za užívanie nehnuteľností zapísaných na LV č. [REDAKOVANÉ], k. ú.: [REDAKOVANÉ], obec: [REDAKOVANÉ], okres: [REDAKOVANÉ], ako:

- parcela registra „C“ č. [REDAKOVANÉ] o výmere 202 m², druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria,

- parcela registra „C“ č. [REDAKOVANÉ] o výmere 4 772 m², druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria,

- parcela registra „C“ č. [REDAKOVANÉ] o výmere 23 m², druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria,

- parcela registra „C“ č. [REDAKOVANÉ] o výmere 23 m², druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria,

- parcela registra „C“ č. [REDAKOVANÉ] o výmere 23 m², druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria,

- parcela registra „C“ č. [REDAKOVANÉ] o výmere 23 m², druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria, a to za obdobie od 24. 02. 2007 do 02. 02. 2009.

Do dnešného dňa, čo predstavuje viac ako 3 roky, však súd znalecké dokazovanie nenariadil, a to napriek tomu, že ho sťažovateľky podaním zo dňa 22. 01. 2014, doručeným súdu toho istého dňa, a taktiež podaním zo dňa 20. 03. 2014, doručeným súdu dňa 20. 03. 2014, požiadali o poskytnutie informácie o stave súdneho konania, či bol ustanovený znalec za účelom určenia trhovej priemernej výšky nájmu za užívanie vyššie uvedených nehnuteľností za predmetné obdobie, resp. o oznámenie, prečo súd vo veci

nevytýčil pojednávanie, či vo veci existujú procesné prekážky, na základe ktorých súd nemohol vo veci vytýčiť pojednávanie.

Posledné pojednávanie v danej veci sa uskutočnilo dňa 07. 07. 2016, ktoré však bolo odročené z dôvodu neprítomnosti žalovaných, pričom súd do dnešného dňa znalecké dokazovanie nenariadil a nerozhodol ani o ustanovení znalca. Z uvedeného dôvodu boli sťažovateľky nútené podať sťažnosť na prietahy v konaní zo dňa 04. 08. 2016.

Podaním zo dňa 04. 07. 2016, ktoré bolo sťažovateľkám doručené dňa 14. 07. 2016, predsedníčka Okresného súdu Košice-okolie konštatovala, že podanú sťažnosť považuje za dôvodnú v časti sťažnosti na prietahy v období od júla 2013 do marca 2015.

Postupom a rozhodnutím porušovateľa, t. j. Okresného súdu Košice-okolie, bolo u sťažovateľiek porušené ich základné právo na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote.»

Vzhľadom na tieto skutočnosti sťažovateľky žiadajú, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľiek... na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru... postupom Okresného súdu Košice-okolie v konaní vedenom pod sp. zn.: 16 C/29/2009 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice-okolie prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn.: 16 C/29/2009 konal bez zbytočných prietahov.

3. Sťažovateľkám priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 6.000 €, ktoré je Okresný súd Košice-okolie povinný vyplatiť sťažovateľkám do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice-okolie je povinný nahradiť (sťažovateľkám, pozn.) trovy konania vo výške 363,79 € na účet... do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľky odôvodňujú takto:

„Sťažovateľky považujú za primerané, aby im v tejto veci bolo priznané finančné zadosťučinenie, pretože doba, ktorá uplynula od podania návrhu až doposiaľ,

je neprimerane dlhá a ničím neospravedlňiteľná a v konaní okresného súdu dochádza k prieťahom, ktoré spôsobujú právnu neistotu sťažovateľiek ako strany sporu.

Pokiaľ ide o kritériá primeranosti finančného zadosťučinenia, poukazujú sťažovateľky na dĺžku nečinnosti okresného súdu, nulový podiel sťažovateľiek na prieťahoch v konaní, neexistenciu osobitnej zložitosti veci. Okolnosti konkrétneho prípadu teda vôbec neodôvodňujú vznik prieťahov a tieto sú výlučne dôsledkom nečinnosti súdu bez akejkoľvek vonkajšej príčiny.“

Po predbežnom prerokovaní ústavný súd prijal na ďalšie konanie sťažnosť sťažovateľiek uznesením sp. zn. IV. ÚS 171/2018 zo 6. marca 2018.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľiek a predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Ústavný súd zároveň vyzval predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrila k sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľiek a predsedníčka okresného súdu v zastúpení podpredsedníčkou okresného súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľiek a podpredsedníčky okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Podpredsedníčka okresného súdu sa k sťažnosti vyjadrila v prípise sp. zn. I Spr V 336/2018 zo 4. júla 2018, v ktorom zhrnula priebeh napadnutého konania a uviedla:

„Konanie vedené pod sp. zn. 16 C/29/2009 bolo dňa 24. 2. 2009 pridelené na rozhodnutie sudkyňi tunajšieho súdu JUDr. Lei Švrčekovej. Predmetom konania je zaplataenie 20.845,37 eur s príslušenstvom.

8. 4. 2009 – žalobkyniam prostredníctvom právnej zástupkyne doručovaná výzva na zaplataenie súdneho poplatku za návrh spolu s výzvou na upresnenie petitu žaloby a predloženie riadnych výpisov listov vlastníctva;

24. 4. 2009 – súdu doručená úprava petitu žaloby;

28. 5. 2009 – súdu doručené PZ žalobkýň príslušné doklady;

5. 8. 2009 – uznesenie o čiastočnom späťvzatí žaloby; výzva na zaplataenie súdneho poplatku; výzva Katastrálnemu úradu, správy katastra Košice-okolie na predloženie potrebných listín; žaloba doručovaná žalovaným;

28. 8. 2009 – súdu doručená žiadosť žalobkyne v 2. rade o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov;

3. 9. 2009 – súdu doručené katastrálnym úradom príslušné listiny;

28. 9. 2009 – súdu doručená žiadosť žalobkyne v 1. rade o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov;

7. 10. 2009 – uznesením rozhodnuté o oslobodení od platenia súdnych poplatkov žalobkýň;

29. 10. 2009 – súdu doručené odvolanie žalobkyne v 1. rade proti uzneseniu zo dňa 7. 10. 2009;

10. 12. 2009 – výzva adresovaná PZ žalobkýň na doplnenie odvolania spolu s predložením príslušných dokladov;

21. 12. 2009 – súdu doručená odpoveď PZ žalobkýň – žiadosť o predĺženie lehoty na doplnenie dokladov v zmysle výzvy súdu zo dňa 10. 12. 2009;

18. 1. 2009 – súdu doručené doplnenie odvolania žalobkyňou v 1. rade;

22. 2. 2010 – uznesením rozhodnuté o zmene uznesenia zo dňa 7. 10. 2009;

23. 3. 2010 – zaplataený súdny poplatok žalobkyňou v 1. rade, žiadosť o vydanie platobného rozkazu vo veci;

27. 4. 2010 – oznámenie a poučenie o procesných právach a povinnostiach doručované stranám sporu;

30. 6. 2010 – súdu doručené vyjadrenie žalovaných v 1. – 8. rade k žalobe;

29. 7. 2010 – vyjadrenie žalovaných doručované PZ žalobkyne v 1. a 2. rade;
27. 9. 2010 – referát sudkyne;
10. 12. 2010 – oznámenie zmeny adresy žalobkyne v 2. rade;
5. 1. 2011 – uznesením rozhodnuté o prerušení konania;
21. 1. 2011 – súdu doručené odvolanie žalobkyne v 1. a 2. rade proti uzneseniu zo dňa 5. 1. 2011;
16. 2. 2011 – odvolanie doručované žalobkyne v 1. a 2. rade na vyjadrenie;
23. 3. 2011 – priložené rozhodnutia spolu s listinami súvisiacich spisov;
1. 4. 2011 – uznesením rozhodnuté o oprave uznesenia zo dňa 5. 1. 2011;
5. 5. 2011 – spis predložený na Krajský súd Košice;
18. 5. 2011 – návrat spisu z odvolacieho súdu (zmenené uznesenie zo dňa 5. 1. 2011);
19. 5. 2011 – vytýčený termín pojednávania na 13. 6. 2011;
13. 6. 2011 – pojednávanie, odročené na 25. 7. 2011, uložená povinnosť PZ žalobkýň v 1. a 2. rade na predloženie doplňujúceho podania k žalobe;
15. 7. 2011 – súdu doručená úprava petitu žaloby;
18. 7. 2011 - súdu doručené ospravedlnenie neúčasti PZ žalovaných; žiadosť o odročenie termínu;
25. 7. 2011 – pojednávanie, odročené na 6. 10. 2011;
6. 10. 2011 – pojednávanie, odročené na neurčito, za účelom rozhodnutia o zmene žaloby a predloženia dôkazov;
27. 2. 2012 – rozhodnuté uznesením o zmene návrhu na začatie konania;
6. 3. 2012 – súdu doručená žiadosť PZ žalobkyne v 1. a 2. rade o vytýčenie pojednávania vo veci;
24. 7. 2012 – rozhodnuté uznesením o oprave uznesenia zo dňa 27. 2. 2012;
27. 8. 2012 – vytýčený termín pojednávania na 12. 10. 2012;
12. 10. 2012 – pojednávanie, odročené na 29. 11. 2012 za účelom predloženia aktuálnych výpisov z katastra nehnuteľností a doručenie stanoviska k upravenému žalobnému nároku;
28. 11. 2012 – súdu doručené PZ žalobkyne v 1. a 2. rade úprava žalobného nároku;
29. 11. 2012 – pojednávanie, odročené na 18. 1. 2013;

3. 1. 2013 – pojednávanie určené na 18. 1. 2013 preročené na 8. 2. 2013;
4. 1. 2013 – žiadosť PZ žalovaných o odročenie pojednávania určené na 18. 1. 2013;
8. 2. 2013 – pojednávanie, odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania;
21. 2. 2013 – súdu doručené PZ žalovaných návrh – otázky na súdneho znalca;
25. 2. 2013 – výzva adresovaná Poľnohospodárskemu družstvu podielnikov [REDACTED] na predloženie nájomných zmlúv;
15. 3. 2013 – odpoveď poľnohospodárskeho družstva;
19. 4. 2013 – výzva adresovaná Správe katastra Košice-okolie;
13. 5. 2013 – odpoveď Správy katastra Košice-okolie;
16. 7. 2013 – súdu doručené PZ žalobkyne v 1. a 2. rade otázky na súdneho znalca;
1. 4. 2015 – vytýčený termín pojednávania na 24. 4. 2015;
24. 4. 2015 – pojednávanie; odročené na neurčito;
6. 5. 2015 – súdu doručené PZ žalovaných otázky na súdneho znalca;
26. 10. 2015 – vytýčený termín obhliadky na mieste samom na 25. 11. 2015;
26. 10. 2015 – obhliadka na mieste samom;
8. 4. 2016 – vytýčený termín pojednávania na 20. 5. 2016;
16. 5. 2016 – návrh PZ žalobkyne v 1. a 2. rade na odročenie pojednávania;
20. 5. 2016 – pojednávanie, odročené na 7. 7. 2016;
7. 7. 2016 – pojednávanie, odročené na neurčito;
5. 9. 2016 – vytýčený termín pojednávania na 13. 10. 2016;
12. 10. 2016 – žiadosť o odročenie pojednávania, oznámenie o prevzatí právneho zastúpenia žalovaných;
13. 10. 2016 – pojednávanie, odročené na 3. 11. 2016;
3. 11. 2016 – pojednávanie, odročené na neurčito;
13. 1. 2016 – urgencia doručovaná PZ žalobkýň na predloženie stanoviska;
24. 2. 2017 – vytýčený termín pojednávania na 23. 3. 2017;
15. 3. 2017 – súdu doručená žiadosť PZ žalovaných na odročenie pojednávania;
23. 3. 2017 – pojednávania, odročené na 13. 4. 2017;
10. 4. 2017 – súdu doručené čiastočné späťvzatie žaloby a vyjadrenie žalobkýň;
12. 4. 2017 – preročenie pojednávania zo dňa 13. 4. 2017 na deň 27. 4. 2017;

27. 4. 2017 – pojednávanie, odročené na 30. 6. 2017, uložená povinnosť žalobkyniam o doručenia stanoviska k podaniu žalovaných;

14. 6. 2017 – urgencia adresovaná žalobkyniam na predloženie stanoviska;

30. 6. 2017 – pojednávanie, odročené na 22. 9. 2017;

21. 9. 2017 – ospravedlnenie neúčasti na pojednávaní PZ žalobkýň, žiadosť o odročenie pojednávania;

5. 10. 2017 – Opatrenie predsedu súdu, spis prerozdelený z dôvodu, že JUDr. Lea Švrčeková sa vzdala výkonu funkcie sudcu;

6. 10. 2017 – spis pridelený na prejednanie a rozhodnutie sudkyňi tunajšieho súdu JUDr. Márii Benkovej;

4. 12. 2017 – Opatrenie predsedu súdu, z dôvodu dodržania zásady rovnomerného zaťaženia sudcov tunajšieho súdu spis pridelený na rozhodnutie sudkyňi JUDr. Zuzana Sinčákovej;

5. 12. 2017 – spis pridelený na prejednanie a rozhodnutie sudkyňi tunajšieho súdu JUDr. Márii Benkovej;

28. 3. 2018 – vytýčený termín pojednávania na 22. 5. 2018;

22. 5. 2018 – žiadosť o odročenie pojednávania; pojednávanie odročené na 2. 7. 2018;

29. 6. 2018 – oznámenie PZ žalobkyne v 1. a 2. rade o čerpaní dovolenky;

2. 7. 2018 – pojednávanie, na ktorom bolo vyhlásené uznesenie o pripustení zmeny žaloby; pojednávanie odročené na 10. 9. 2018...“

Vychádzajúc z uvedeného prehľadu napadnutého konania podpredsedníčka okresného súdu následne uviedla:

„Z prehľadu a priebehu vykonaných úkonov v konaní sp. zn. 16 C/29/2009 bolo zistené, že súd vo veci konal, nebolo zistené dlhšie časové obdobie počas ktorého súd vo veci nevykonal žiaden úkon, s výnimkou obdobia od júla 2013 do marca 2015, čo bolo aj na základe sťažnosti sťažovateľiek [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] zhodnotené v odpovedi súdu zo dňa 13. 9. 2016 vedené pod sp. zn. 1 Spr/62/16 ako dôvodná sťažnosť a zároveň je nad ďalšou plynulosťou konania vykonávaný dohľad predsedníčkou súdu a to každé dva mesiace, s tým, že zákonnej sudkyňi bolo uložené v rovnakej lehote podať

k rukám predsedníčky súdu správu o vykonaných úkonoch v konaní za posledné sledované obdobie. Sťažnostný spis bol predložený dozornému úradníkovi tunajšieho súdu na sledovanie veci.

Navyše v čase podania ústavnej sťažnosti dňa 4. 11. 2016 predmetná sťažnosť nesmerovala proti aktuálne trvajúcemu stavu nečinnosti.

Zároveň podotýkam, že v priebehu konania spis bol na základe skutočností, že zákonná sudkyňa JUDr. Lea Švrčeková sa vzdala výkonu funkcie sudcu ku dňu 1. 10. 2017 pridelený sudkyňi tunajšieho súdu JUDr. Márii Benkovej tak, ako je to uvedené v chronológii úkonov spisu.

Postup súdu v tomto konaní je sťažený aj ospravedliteľnými neúčastami strán sporu na vytýčených pojednávaniach. V priebehu konania súd viac krát musel vyzývať – urgovať žalobkyne na vyjadrenie sa ku skutočnostiam v konaní, ktoré im boli uložené na pojednávaniach.

V období po nariadení dohľadu predsedníčkou súdu dňa 13. 9. 2016 nebolo zistené časové obdobie počas ktorého súd vo veci nevykonal žiaden úkon, procesné úkony sú vykonávané priebežne...

Vzhľadom na uvedené mám za to, že ústavná sťažnosť sťažovateľiek nesmeruje proti aktuálnemu, či trvajúcemu stavu nečinnosti súdu, a preto nie je prostriedkom na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, resp. tomu, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo.

Zároveň vzhľadom na vyššie uvedené mám za to, že sťažovateľkami žiadané finančné zadosťučinenie je neprimerane vysoké a navrhujem ústavnému súdu, aby v prípade vyslovenia, že právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v primeranej lehote porušené bolo, priznal jej nižšie ako žiadané finančné zadosť učinenie.“

Sťažovateľky prostredníctvom právneho zástupcu v podaní z 25. júla 2018 oznámili, že k vyjadreniu podpredsedníčky okresného súdu nepodávajú stanovisko.

II.

Ústavný súd si vyžiadal súdny spis okresného súdu a zistil, že priebeh napadnutého konania v podstatnom zodpovedá tomu, ako to uviedla podpredsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení. Ústavný súd preto vychádzal z priebehu napadnutého konania tak, ako ho vymedzila podpredsedníčka okresného súdu vo vyjadrení zo 4. júla 2018.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľky sa sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 29/2009.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej

sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca bol podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Ústavný súd hodnotil postup okresného súdu v napadnutom konaní a jeho jednotlivé procesné úkony podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, pokiaľ ide o úkony vykonané do 30. júna 2016. Vychádzajúc z toho, že napadnuté konanie nie je v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd poukazuje na to, že 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). Podľa § 470 ods. 1 CSP ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Postup okresného súdu v napadnutom konaní od 1. júla 2016 bolo takto potrebné hodnotiť aj podľa ustanovení CSP.

Ústavný súd vo svojej judikatúre (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09) už uviedol, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovatelia na neho obrátili s návrhom, aby o ich veci rozhodol.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o prvé kritérium, ktoré ústavný súd zohľadňuje pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd uvádza, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o nároku sťažovateliek na zaplatenie peňažnej sumy z titulu bezdôvodného obohatenia podľa § 451 Občianskeho zákonníka z dôvodu nimi tvrdeného užívania nehnuteľností vo vlastníctve sťažovateliek žalovanými. Z právneho hľadiska predmetnú vec možno považovať za bežnú agendu rozhodovania všeobecných súdov. V prerokúvanom prípade možno identifikovať prvok faktickej zložitosti – potrebu posúdenia niektorých otázok súdnym znalcom. Zo súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľky navrhovali vykonanie znaleckého dokazovania, pričom okresný súd toto znalecké dokazovanie zatiaľ nenariadil, len pripojil kópiu znaleckého posudku vyhotoveného v inom súdnom konaní. Zo súdneho spisu tiež vyplýva, že právna zástupkyňa sťažovateliek okresnému súdu uviedla, že závery znaleckého dokazovania v inom súdnom konaní možno použiť aj v napadnutom konaní. Z tohto hľadiska nemožno akceptovať námietku sťažovateliek, že napriek ich návrhu okresný súd doteraz nenariadil znalecké dokazovania. Z dostupných podkladov možno usudzovať, že okresný súd predbežne vychádzal zo záverov pripojeného znaleckého posudku. Napadnuté konanie

v čase rozhodovania ústavného súdu trvá deväť rokov a šesť mesiacov bez toho, aby bolo vo veci meritórne rozhodnuté.

2. V rámci druhého kritéria ústavný súd hodnotil správanie sťažovateľiek ako strany (účastníka) napadnutého konania. Ústavný súd v tejto súvislosti považoval za relevantné, že sťažovateľky požiadali o oslobodenie od súdnych poplatkov, pričom o uvedenej otázke napokon rozhodol až Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) ako odvolací súd. Právna zástupkyňa sťažovateľiek v procese rozhodovania o oslobodení od súdnych poplatkov žiadala o predĺženie lehoty na predloženie dôkazov. Za druhú relevantnú okolnosť v tomto smere je potrebné považovať opakované podania sťažovateľiek, ktorými menili žalobu – k zmenám žaloby došlo podaniami doručenými 24. apríla 2009, 15. júla 2011, 28. novembra 2012, 10. apríla 2017 a 30. júna 2017. Uvedená okolnosť má ten následok, že ani po ôsmich rokoch nie je jednoznačne vymedzený predmet konania, resp. jeho rozsah, keďže pri zmenách petitu sa spravidla menili uplatnené sumy bezdôvodného obohatenia, prípadne úroku z omeškania. Táto skutočnosť viedla aj k opakovaným odročeniam pojednávania, keďže podania, ktorými došlo k zmene žaloby, prípadne vyjadrenia protistrany k týmto zmenám, boli doručované tesne pred pojednávaním, prípadne krátkou cestou na príslušnom pojednávaní. Napokon treťou relevantnou okolnosťou v rámci uvedeného kritéria je aj skutočnosť, že právna zástupkyňa sťažovateľiek opakovane žiadala o odročenie pojednávania – nariadených na 20. máj 2016, 22. september 2017, 22. máj 2018 a 2. júl 2018. Rozhodovanie okresného súdu, prípadne krajského súdu o uvedených podaniach sťažovateľiek nepochybne mali vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania. Nad rámec veci ústavný súd poukazuje aj na to, že okresný súd odročoval opakovane pojednávania aj na základe žiadostí právnych zástupcov žalovaných – pojednávanie nariadené na 25. júl 2011, 18. január 2013, 13. október 2016 a 23. marec 2017. Túto skutočnosť nemožno pripočítat' na ťarchu sťažovateľiek, nemožno ju však ani pripočítat' okresnému súdu.

V tomto kontexte je potrebné uviesť, že doplnenie návrhu, zmeny návrhu, žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov, žiadosť o odročenie pojednávania a podobne sú legitímnou procesnou aktivitou účastníka konania (strany sporu). V súvislosti s touto

procesnou aktivitou sťažovateľiek, resp. žalovaných ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, v ktorej uviedol, že v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania nepochybne dochádza k predĺženiu konania, zodpovednosť za tento stav neznáša oprávnená osoba, ale nemožno ju pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04, II. ÚS 865/2014, II. ÚS 484/2016, II. ÚS 83/2017).

Uvedené skutočnosti ústavný súd zohľadnil pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia.

3. V súvislosti s posudzovaním postupu okresného súdu v napadnutom konaní ústavný súd poukazuje na to, že v čase rozhodovania ústavného súdu napadnuté konanie okresného súdu trvá deväť rokov a šesť mesiacov – bez toho, aby okresný súd čo i len raz meritórne rozhodol vo veci – čo je samo osebe neakceptovateľné. Z tohto hľadiska neobstojí obrana podpredsedníčky okresného súdu, že sťažnosť sťažovateľiek nesmeruje proti aktuálnemu porušovaniu nimi označených práv podľa ústavy a dohovoru, prípadne že dĺžka napadnutého konania nie je zjavne neprimeraná.

Ústavný súd za zhoduje so záverom podpredsedníčky okresného súdu, ktorá uviedla, že na základe sťažnosti sťažovateľiek na prieťahy v konaní bola konštatovaná nečinnosť okresného súdu v rozsahu približne dva roky – v čase od apríla 2013 do apríla 2015.

Postup okresného súdu v napadnutom konaní je okrem toho možné hodnotiť aj ako neefektívny a nesústredený – o čom svedčí predovšetkým doterajšia dĺžka konania, ani jedno meritórne rozhodnutie v uvedenom čase, ale aj nesprávne posúdenie otázky oslobodenia od súdnych poplatkov sťažovateľky v prvom rade a tiež otázka splnenia podmienok na prerušenie konania – v oboch prípadoch krajský súd zmenil uznesenia okresného súdu, ktorými rozhodol o uvedených otázkach.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd uzavrel, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom a k neefektívnemu a nesústredenému postupu, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľiek na prerokovanie veci

bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy v danej veci konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé

finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Sťažovateľky požadujú priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 6 000 €.

S prihliadnutím na okolnosti predmetnej veci – na dĺžku napadnutého konania, na nečinnosť okresného súdu v rozsahu dvoch rokov, na neefektívny postup okresného súdu a rovnako aj na to, že k celkovej dĺžke konania prispela aj procesná aktivita sťažovateľiek (predovšetkým opakované zmeny žaloby a opakované žiadosti o odročenie pojednávania), ústavný súd priznal sťažovateľkám sumu 3 000 € – spoločne a nerozdielne, vzhľadom na to, že z petitu sťažnosti nevyplýva, že sumu 6 000 € žiadala priznať každá zo sťažovateľiek, prípadne nie je zrejmé, v akom pomere mala byť priznaná suma zadost'učinenia rozvrhnutá medzi sťažovateľky. Priznaná suma finančného zadost'učinenia je podľa názoru ústavného súdu primeraná konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci (bod 3 výroku nálezu).

Sťažovateľky tiež žiadali úhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním právnym zástupcom. Sťažovateľky si uplatnili úhradu trov konania v sume 363,79 € za dva úkony právnej služby.

Podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania zo svojho.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Vychádzajúc z petitu sťažnosti ústavný súd priznal sťažovateľkám úhradu trov konania v sume 303,16 € (bod 4 výroku nálezu) v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to odmenu za 2 úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky (prevzatie

a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2016 v sume 143 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a náhrady hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby v sume 8,58 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 303,16 €.

Právny zástupca sťažovateľiek žiadal, aby suma priznanej náhrady trov konania bola zvýšená o daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Právny zástupca k sťažnosti nepriložil dôkaz o tom, že je platcom DPH. Ústavný súd zisťoval na verejne prístupných zoznamoch (napr. www.finacnasprava.sk), či právny zástupca sťažovateľiek je platcom DPH, pričom výsledok tejto lustrácie bol negatívny. Na tomto základe ústavný súd nevyhovел tej časti sťažnosti, v ktorej právny zástupca sťažovateľiek žiadal o zvýšenie sumy priznanej náhrady trov konania o DPH vo výške 20 % (bod 5 výroku nálezu).

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľiek (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. septembra 2018